אור לשמים — ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני (מד, יח). ובהקדם לפרש הפסוק (תהלים צח, ח) נהרות ימחאו כף, דהנה בדרא בתראה העיקר לתקן העקבות משיחא, ובזה שבני ישראל מתיחדים ומתאספים יחד אצל הצדיק מתקן עקבות משיחא, ועי"ז נזכה לחבר יחד התרין משיחין, ויהיה הגאולה במהרה. וז"פ נהרות לשון קיבוץ כמ"ש (ישעיה ב, ב) ונהרו אליו כל הגוים, על ידי זה נזכה ימחאו כף - להמשיך להם מוחין מהכ"ף רומז על כת"ר (זח"ג רפ:), ותיבת ימחאו לשון מוח. עוד ימחאו כף, לשון מחה תמחה, שימחו אותם שרוצים לכפוף ישראל ח"ו, וכדומה לזה ראיתי פירוש מהאר"י זללה"ה על פסוק (תהלים מח, ו-ז) כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, כי כל ישראל בני מלכים הם (שבת פי"ד מ"ד), וז"פ כי הנה המלכים נועדו, בזה שבנ"י מתאספים יחד, עברו יחדיו - הקב"ה מעביר להם כל עונותיהם, על כן המה ראו כן תמהו - שכולם יראו ויתמהו על כל הטוב שהשי"ת ישפיע לנו. וכאשר פירש כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה טוב וסלח (תהלים פו, ה) שהשי"ת ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו לא די שמוחל לנו כל עונותינו אלא שמשפיע לנו עוד טובות הרבה, עד כאן דבריו הקדושים. וזה ותפארתו עבור על פשע (משלי יט, יא) שלא די שעובר על פשע אלא שמתפאר עוד את ישראל ברוב טוב.וזפ"ה ויגש אליו יהודה, שיתחברו יחד התרין משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, וע"י מה - ויאמר בי אדוני, להמשיך י"ב צירופי הוי"ה ב"ה לבחינת אדנ"י, ויהיה יחוד הוי"ה אדנ"י, ועי"ז נזכה לגאולה. ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, כי כל אחד מחויב לפעול בתפילותיו ובעשיותיו לאקמא שכינתא מעפרא, וז"פ ידבר נא עבדך - שתדבר ע"י תפלתך וע"י עבדות שלך את בחינת אדנ"י עד בחינת אזן רומז לבינה כידוע (ע"ח ש"ד פ"א). ואל יחר אפך בעבדך, ועי"ז מי שעושה כן זוכה שבא אליו נועם מתיקות מהעבדות כי לפעמים יש לאדם בושה שבוש עצמו ללמוד ולהתפלל ועי"ז הנ"ל זוכה שיבא אליו מתיקות מהעבדות, וז"פ ואל יחר אפך בעבדך - בעבדות שלך לא יהיה שום אף חלילה רק בנועם מתיקות יהיה העבדות. כי כמוך כפרעה, כי הראשית הגילו הי' מתחיל מבינה ושם נמתקים כל הדינים, ופרעה רומז על הבינה כדאיתא בזוה"ק (זח"א רי., ע"ח של"ב פ"ז, מא"א מע' הפ' סי' כד), וז"פ מי כמוך לשון כי ימוך אחיך (ויקרא כה, כה), רומז על עלמא דמסכנא, כפרעה - דהיינו שיתעלה העלמא דמסכנא עד הבינה, ואז יסתלק החרון אף ויבוא לנו כל טוב:

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וכו' (מד, יח). ולכאורה הל"ל נא אדוני, כי נא הוא לשון בקשה. ונקדים לפרש הפסוק (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וכו', דהנה כתיב (אסתר ט, יט) ומשלוח מנות איש אל רעהו, ואיתא בכוונת האר"י זללה"ה (פע"ח ש' הפורים פ"ו) כי הארת פורים נמשך מיסוד אבא משפיע ליסוד ז"א, וזה משלוח מנות איש רומז ליסוד אבא, לרעהו רומז ליסוד ז"א, ולזה מה מאוד צדקו דבר האמור במגילה (אסתר ט, כח) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וכו', כי הארת ושפעת פורים נמשך מדבר וסוד שהוא דבר חזק וקיום והעמדה, וזפ"ה אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, כי התורה הק' הוא דבר נצחיי, והנה אז בימי מרדכי ואסתר המשיכו בכח קדושתם הארת יסוד אבא, וכ"כ בכל דור ודור כשבאים יחד ב' צדיקים יוכל להיות שאחד גדול מחבירו, כשנתיחדו ביחוד אמיתי יכולים ג"כ להמשיך הארת יסוד אבא, וזהו אז נדברו יראי ה', ודבר הוא לשון יחוד, איש אל רעהו - יכולים להמשיך הארת יסוד אבא לרעהו וכנ"ל. ויקשב ה' וישמע, הוא סוד בינה, כי אוזן בגימ' ס"ג מקנן בבינה (ע"ח ש' הכללים פ"ח). ויכתב - ואח"כ נמשך הארה ושפע לבחינה שנק' כתיבה.ובזה נבוא לבאר הפסוק ויגש אליו יהודה, דהנה כתיב בפ' הקודמות (בראשית מג, ח) שאמר יהודה לאביו שלחה הנער אתי, ולכאור' הל"ל שלח, והתירוץ כי איתא (ע' זח"ג רטו., ת"ז הקדמה יד:) שבזמן הגלות השפע נשפע לישראל ע"י מט"ט, והזוהר (שם) קורא אותו עבדו זקן ביתו (בראשית כד, ב), והשכינה הק' מתלבשת בו להשפיע על ידו שפע לבני ישראל בניה, ולזה יוצדקו שאמר שלחה, כי השבטים שבטי יה היו יודעים שירדו למצרים לגלות, ויהודה הי' בחינת מל' קדישא (זח"א רו:), ולזה אמר שלחה הנער אתי, הנער רומז למט"ט כדאיתא בגמרא (יבמות טז:) נער הייתי גם זקנתי (תהלים לז, כה) שר העולם אמרו, כי על ידו יושפע שפע לישראל. וזה שאמר יהודה לאביו ונקומה - עי"ז יהי' לנו תקומה בזמן הגלות.וז"פ ויגש אליו יהודה, יהודה רומז לבחינת מלכות כנ"ל, וזה ויגש אליו - שנתחבר בחינת מלכות עם בחינת צדיק, כי יוסף הי' בחינת צדיק (זח"א רו:), ויאמר הוא לשון המשכה, דהיינו שיומשך בחינת הוי"ה [ל]אדנ"י, ובי רומז לי"ב צירופי הוי"ה, כדברינו הנ"ל כשנתיחדו שני צדיקים יחד נמשך הארה גדולה. ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך, כי ע"י העובדין טבין דלתתא מישראל עם קדושו עי"ז ניתן כח ועוז למט"ט, לאפוטרופוס של ישראל, וזהו ואל יחר אפך בעבדך - שלא יוגרם ח"ו שיותן ח"ו חרון אף לבחינת עבדך רק יוגרם כל טוב:

עוד נ"ל ויגש אליו יהודה, דהנה דוד המלך ע"ה אמר (תהלים כב, ז) ואנכי תולעת ולא איש, דהעיקר להיות תמיד בתשובה ובהכנעה ולהחזיק עצמו תמיד במדת אין, וז"פ מה דאיתא בזוהר (ע' ח"ג רכג:) בינה עד הוד איתפשטות, כי הרשעים הם מלאים חרטה (עקידה שס"ז), אבל עיקר התשובה להיות מודה ועוזב, וז"פ בינה - שורש התשובה, עד הוד איתפשט(ו)ת - להודות לפניו ית"ש על חטאיו ולעזוב המעשה תעתועים מעתה.וזפ"ה ויגש אליו יהודה, מי שהוא בבחינת תשובה ומודה ועוזב וכנ"ל, זה האיש יוכל לקרב ויוחד בחינת צדק וצדקה נק' תרין משיחין. ויאמר בי אדוני, ועוד זוכה יותר להמשיך י"ב צירופי הוי"ה למדת אדנ"י, ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני - ועוד זוכה יותר שמתפשט(ו)ת השפע ע"י מט"ט אפוטרופוס של ישראל, והזוה"ק קורא אותו עבדו זקן ביתו (ע' זח"ג רטו., ת"ז הקדמה יד:) כי על ידו נשפע שפע לישראל בפרט בששת ימי החול (ע' ת"ז הקדמה ב:). ואל יחר בעבדך, כי הצדיק צריך להמשיך אליו רחמים ממקור הרחמים למט"ט להגביר ולנצח את הקליפות, וזהו ואל יחר אפך בעבדך.וזה ג"כ פירוש הפסוק (בראשית מו, כח) ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף, יבואר ג"כ עפ"י דברינו הנ"ל, כי הרשעים הם מלאים חרטה (עקידה שס"ז), והעיקר להיות מודה ועוזב, וזה ואת יהודה שלח לפניו, דהיינו שהוא מודה על חטאיו. אל יוסף - בשביל להיות מוסיף והולך בעבדות השי"ת. וצריך האדם ללכת תמיד בתשובה, ובפרט בלילה קודם השינה צריך להתוודות על מה שעשה ביום (זח"ג קעח.), ולהפקיד נשמתו בידו ית"ש (זח"ג לג.), ולבקש מאתו שיטהר ויקדש אותו. ובזה פירשנו הפסוק (דברים יד, יא) כל צפור טהורה תאכלו, כי איתא בכוונות (סידור האריז"ל שחרית לשבת שיר למעלות אשא כו', ס' הלקוטים תהלים סי' קכא) יישן בגימטריא ש"ע, פירוש כי בלילה הקב"ה כביכול משתעשע בג"ע עם נשמות הצדיקים (זח"א עז., זח"ג ריג.) וכשאדם מקדש השינה אזי מוליכין נשמתו לג"ע וזוכה שטועם מנועם ההוא (ע' פע"ח ש' קרישעה"מ פ"י), וז"פ כל צפור

טהורה, צפר בגימטריא יישן בגימטריא ש"ע, דהיינו שאם תתקדש ותטהר השינה שלך, תאכלו הוא לשון יחוד. וזה להורות לפניו גושנה, כי מה שטועמ(ו)ת הנשמה בהשינה היא בבחי' עיבור, ודו"ק:

אדוני שאל את עבדיו לאמר (מד, יט). כי השכינה כביכול משתוקק(ו)ת לתפילת ישראל, ועי"ז יכולה לעמוד ולבקש רחמים עבורינו, וכאשר פירשנו בפרשת ויצא בפסוק אלי תבא כי שכר שכרתיך (ל, טז). וז"פ, אדוני נק' השכינה. שאל את עבדיו, שע"י העבדות של ישראל יכולה היא לשאול ולבקש. לאמור, שיהיה אמירה ונחת רוח. היש לכם אב או אח, בין שהתפילה הוא במעלה גדולה עד שמגעת עד בחי' או"א וזה רומז על אב נק' אבא, או אח שהתפילה אינה בבחינה זו רק בו"ק, מ"מ מקבלת כח ע"י תפילת ישראל כנ"ל. ועוד נפעל, ונאמר אל אדוני יש לנו אב זקן, ע"י תפילת הצדיקים נשפע לשכינה מחכמה עילאה. וזה ונאמר אל אדוני, כי אליף רומז על פלא עליון (ת"ז ת' ע' קלה., וע' זח"ג לא.), והאליף הוא ממתקת את הדין שבאדנ"י (ע"ח שי"ח פ"ה), וזהו אדוני, וז"פ ונאמר אל אדוני - להמשיך לבחי' אדנ"י, אב זקן - מבחינת אבא רומז על חכמה (זח"ג רצ.), ודו"ק:

ויהי כי עלינו אל עבדך אבי ונגד לו את דברי אדוני (מד, כד). נ"ל כי בזמן הגלות כביכול השכינה הקדושה הוא בדרך התלבשות, אבל כשיהיה גאולה שלימה במהרה אזי יהיה הקדושה בהתרוממות ובהתגלות בלי לבוש. וז"פ ויהי כי עלינו, כשיהיה עלית העולמות. אל עבדך אבי, ויומשך לבחינת עבדך מבחינת אבי, רומז לבחינת אבא. ונגד לו את דברי אדוני - ויומשך לבחינת מלכות, כי אד[ו]ני רומז למלכות (זח"א טז:, זח"ג יא.), אז נוכל לדבר את דברי אדוני בלי התלבשות, וזה [ו]נגד לו, וכל הגדה הוא מרמזא דחכמתא (זח"ג נ:), ודו"ק:

ויאמר אבינו שובו שברו לנו מעט אוכל (מד, כה). נ"ל על פי מה שפירשנו לעיל שע"י התשובה יומתקו כל הדינים ויהיה לנו כל טוב, וז"פ ויאמר אבינו שובו, שע"י התשובה יהיה לנו אמירה ונחת רוח. שברו לנו, וישברו כל הדינין בגימטריא לנו. עוד שברו לנו, שנזכה ע"י התשובה שיהיה לנו פרנסה טובה, וע"י מי נוכל להשיג זאת ע"י הצדיק שממשיך זאת, וזה מעט אוכל נקרא הצדיק, כי הצדיק אוכל לשובע נפשו (משלי יג, כה):

ויאמר אבינו שובו שברו לנו מעט אוכל (מד, כה). נ"ל כי עיקר כל הוא התשובה, ומקודם כל שאדם רוצה ליכנס בעבדות השי"ת בלתי אפשר כי אם על ידי התשובה, וצ"ל נזהר בהתשובה כי שורש התשובה הוא בינה (זח"ג קכב.) ומינה מתערין (זח"א קנא.), וצריך לראות שיתפעל ויומשך רחמים וחסדים לישראל, וז"פ בחזירתו פרע הקפותיו (בר"ר מא, ג) בחזירתו הוא לשון תשובה לשון הדרי בי (ביצה כד:), פרע הקפותיו - ע"י תשובה התפעל שהמשיך רחמים מהדיקנא קדישא, וזה פרע הקפותיו רומז לדיקנא קדישא, כי הדיקנא קדישא מקיף לאור פני מלך חיים, וזה פרע הקפותיו - שיתגלה אור מהדיקנא קדישא, וכשנתגלה האור מהדיקנא קדישא שהוא כולו רחמים אז הקליפות נופלים ונשברים. וז"פ ויאמר, ואיתא בזוה"ק (זח"א קב:, זח"ב ס:) ויאמר סתם מאן דאמר. אבינו שובו - פירוש שהתשובה יהיה שיומשך רחמים דרך ימין, וזה אבינו שרומז לחסד אבא, שברו לנו - עי"ז יושברו הדינים, כי לנו בגימטריא אלהים. מעט אוכל - ויומשך מבחי' שנקרא אכלו רעים (שה"ש ה, א) רומז לחו"ב כידוע (זח"ג ד.), לבחינת זעיר, וזה מעט, ודו"ק:

והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם (מה, יב). נ"ל כי יש אנשים אשר יש להם מדריגות וענינים גבוהים לדבר עתידות ודומיהן, ואעפי"כ עדיין הם למטה שלא נתעלו לשורשם. וזפ"ה והנה עיניכם רואות, הגם שיש לכם עיני הבטה לראות מרחוק. ועיני אחי בנימין - תסתכלו באם שהוא דרך ימין, ובאם כוונתכם להמשיך הימין בעולם, אז תדעו כי פי המדבר אליכם - שמידי ניתנה זאת לכם, ושהוא בקדושה, ואם לאו לא תבטחו בזה, שיוכל להיות שבא זאת לכם מסיטרא דשמאלא, והם מראים לאדם ג"כ ענינים כאלו, אבל כאשר עבודתכם הוא הכל מסטרא דימינא, אז תדעו בוודאי כי פי המדבר אליכם:

ועינכם אל תחוס על כליכם (מה, כ). נ"ל כי האדם הרוצה ליכנס בעבדות השי"ת צריך לפרש עצמו מעניני עוה"ז ומתאוות הגשמיות. וז"פ עיניכם אל תחוס על כליכם, שאל תחוסו על הגוף במה שמהצורך לשבור תאוות הגשמיות. כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא - כי כאשר תזכו להעבדות תזכו ג"כ לזה התענוג הגשמי בהקדושה:

ויסע ישראל [כו'] ויבא בארה שבע (מו, א). ופירש רש"י כמו לבאר שבע, כל מקום שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הי"א בסופה. ולהבין זאת נ"ל, כי יעקב אבינו ע"ה הצריך ליסע למצרים, והיה קשה מאוד בעיניו נסיעתו לחו"ל, והתחיל לדבק ולקשר עצמו למעלה להמשיך ע"ע מאור הבינה כדי שלא יזיק לו ח"ו אוירא דח"ל. וז"פ רש"י כל מקום שצריכה למ"ד בתחילתה - כי אור הבינה נק' למ"ד, מגדל הפורח באויר (זח"ב צא., קנט., ע"ח שכ"ט פ"ה), הטיל לה הי"א בסופה - כי בינה עד הוד מתפשט(ו)ת (זח"ג רכג:), והי"א מדריגות יש. וז"ש לו השי"ת (בראשית מו, ד) אנכי ארד עמך - דהיינו אנכי דיציאת מצרים רומז לבינה (ת"ז ת' כא נ.), ודו"ק:

ובני נפתלי יחצאל וגוני (מו, כד). נ"ל כי בני נפתלי רומז לבעלי תפילה, הם העומדים להתפלל לפניו ית'. יחצאל - צריך לדמות לפניו שהוא בבחינת חצי צורות, כי התפילה היא השלמת החסרון וצריך שיהיה תמיד בבחי' חצי צורות בלי השלמה, ולהמשיך השלמה. וגוני - ולגנות עצמו תמיד ולאפס ואין יחשב בעיני עצמו. כאשר הוא מתפלל בבחינה זו אז ויצר ושלם - אם היצר הרע משלים אתו:

ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו (מז, יב). נ"ל דהנה איתא (זח"ג ז:) ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, ע"י המעשים טובים שלהם נותנים כח ושפע למעלה, ולהמשיך שפע מבחינת אין. וזהו ויכלכל יוסף - הצדיק שמכונה בשם יוסף (זח"א רמו:) ממשיך שפע מבחינת אין, וזהו ויכלכל הוא לשון כלולא (ע' ערוך ע' כליל) פירוש כת"ר, רומז לאין. את אביו - לבחינת אבא. ואת אחיו - רומז לתפארת. ואת כל בית אביו - רומז לששה קצוות. לחם לפי הטף - דהיינו שיומשך שפע קדושה יהיה ג"כ על ידו הזדככות וקדושה להנשמה, וזה לחם לפי הטף, רומז לנבואה לשון תטוף מלתי (איוב כט כב, ע' רש"י), ודו"ק.